

Osvěžující snobismus v noir kulisách

Zuzana Kultánová

Románový debut Emmy Kausc *Narušení děje* (Host 2024) je výjimečná kniha, do jisté míry však i neživotný text. Autorka narozená v roce 1998 zaujala literární publikum už svými básněmi – za sbírku *Cykly* byla v roce 2018 nominována na Cenu Jiřího Ortena. Teď si ve své první próze pohrává s myšlenkou, že příběhy jsou mrtvé. Opravdovost podle ní netkví ve vystavěné zápletky, která věci vysvětlí, ale v tom, co se právě děje. A to, co se právě děje, je značně neuchopitelné. Odvyprávět vlastní život a vsadit ho do příběhu dokážeme až zpětně.

Ačkoliv je tedy *Narušení děje* určitou polemikou s tradičními vyprávěcími postupy, ve výsledku jde paradoxně o velmi literární dílo. Byť místy šustí papírem a trpí opakováním.

Všechno, ale opravdu všechno je v té knize opředeno fatalismem, až je to ve výsledku trochu staromódní. Nechybí osudové ženy, tajemní muži, tlumená světla, bary a smetánka. Všichni jsou krásní a chytří, včetně hlavní hrdinky Emmy, která je stejně jako ostatní v podstatě bez vlastností.

Uklidňující detektivky

S touto dcerou českých emigrantů, která vyrostla v Londýně, se čtenář pohybuje v klubech s noir atmosférou, cestuje do Los Angeles a spí v luxusních hotelech. V českém kontextu jsou to neobvyklé kulisy – u nás se přece píše více o lůzrech než o privilegovaných vrstvách –, takže trochu snobismu působí novátorským a osvěžujícím dojmem.

Spolu s tím Emma Kausc nabízí variace na nejrůznější katastrofy, lásku a mizení v rozličných podobách. Hlavní dějovou linku tvoří zmizení Emminy lásky Alyony. Ze dne na den se po ní slehne zem a nikdo neví, co se stalo. Policie sice chvilu pátrá, ale nic bližšího se nedozvíme a detektivní linky, které se dožadovají někteří kritici, se nedaří. A tak to má být. Zcela by to zničilo koncept knihy.

Emma Kausc jde chytře proti vyprávěcímu zvyklostem – obvykle totiž, když v knize někdo zmizí, za čas se objeví jinde, nečekaně, jiný a tak dále a příběh pokračuje, různě se vrací na začátek a nakonec se

Po úspěšném básnickém debutu přichází Emma Kausc se svým prvním románem *Narušení děje*.

Foto Edita Liessner

vše vysvětlí. Jak to ale souvisí s tím, že nám lidé ze života mizí zcela běžně, ať už fyzicky, nebo duševně? Neexistuje nic jako oficiální konec příběhu, v tom spočívá bolest a osamění. A neexistuje ani nic jako správná verze příběhu, proto se ho Emma vzdává; protože má za to, že na cizí příběh nemá právo, neznáme jej tak dobře, abychom si ho nemuseli vymyslet. Ostatně ne náhodou čte Alyona při seznámení detektivku s vysvětlením, že detektivky ji uklidňují kvůli jistotě, že skončí.

Mizení v románu probíhá na úrovni psychické i fyzické. I když Emmina matka neustále

opakuje, že „pokud má člověk hrob a v něm kosti, nemůže přece zmizet úplně“. Velkým tématem knihy je také queer identita.

Závan evropské literatury

Text *Narušení děje* je spleť, myšlenky se cyklí a nezřídka jsou v rozporu. Autorka si též pohrává s hranicí fikce a autofikce. To první pro ni znamená útek od vlastního života, to druhé dotek s opravdovým životem. Jenomže pak východiska prohodí. Hrdinka se vrací na začátek, k vlastním kořenům, takže vyvstává otázka, zda máme před sebou autofikci, jak se nám

tak trochu snaží sama vyprávět – ka sugerovat, anebo čteme fikci plnou úteků.

Emma se nakonec na popud krajana, tajemného spisovatele, s nímž naváže milostný vztah, vrací do Prahy, odkrývá svůj queer příběh, který její matka popírala, a přijímá lásku ve všech jejích podobách. Jde o jeden z mála hrdinčiných aktivních postav. Do té doby totiž hraje spíše pasivní roli a i lidé, kteří ji obklopují, s ní tak trochu manipulují.

Román obsahuje excelentní pasáže a je psán vytříbeným jazykem. Nabízí zajímavé myšlenky, které se ale ztrácejí ve vyšperkovaných, málo uvěřitelných dialozích. Rozhodně by mu prospěla důkladnější redakce, rozpracování některých linek a trochu minimalismu.

Emma Kausc představuje hlas, jaký v Česku chybí: sebevědomý, a přitom křehký

I přes výhrady je ale Emma Kausc talentovaná autorka, která vnáší do Česka závan evropské literatury. Její postava cestuje bezmála po celém světě a je schopna jej kompaktně hodnotit. Rezignace na hranice a nálada knihy upomínají třeba na Virginii Woolfovou nebo Ingeborg Bachmannovou. Emma Kausc zatím pochopitelně není tak daleko, ale představuje hlas, jaký v Česku chybí: sebevědomý, a přitom křehký.

Její román je zároveň gestem, které přiznává psaní důležitost. Spisovatel v něm není outsiderem, ale personou, která odkazuje kamsi do 20. a 30. let, kdy romanopisci nosili slušivé klobouky a spali s krásnými herečkami. Do doby, kdy měla literatura silnější pozici a spisovatel měl kolem sebe auru jakési moci a tajemství.

Narušení děje je románem utvořeným ze subtilního přediva pocitů, ovšem s velmi dobrým povědomím o problémech, které dnes společnost trápí. Autorka je uchopila se suverenitou spisovatelky, která se nebojí ani tajemství, ani vážných myšlenek.

(Autorka je spisovatelka)